ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.,** proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Kynšperk nad Ohří,** se sídlem Zlatá 52, Kynšperk nad Ohří, týkající se žaloby na ochranu proti nečinnosti žalované, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 11. 2018, č. j. 30 A 282/2018 - 14,

takto:

I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se zamítá.**

II. Kasační stížnost **se zamítá.**

III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

[1] Podanou kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení výroku II. v záhlaví označeného usnesení Krajského soudu v Plzni (dále jen „napadené usnesení“ a „krajský soud“), kterým byl v řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalované spočívající v nevyřízení žádosti žalobce ze dne 20. 6. 2018 o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“) týkajících se stravování, zamítnut stěžovatelův návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů. Krajský soud výrokem I. napadeného usnesení žalobce zcela osvobodil od soudních poplatků.

[2] Stěžovatel připojil ke kasační stížnosti návrh na osvobození od soudních poplatků a návrh na ustanovení advokáta. V aktuálně řešené věci však stěžovatel brojí proti procesnímu rozhodnutí krajského soudu, a to usnesení o zamítnutí jeho návrhu na ustanovení zástupce. V takovém případě je předmětem posouzení pouze to, zda byly dány důvody pro neustanovení zástupce, nikoli rozhodnutí ve věci.

[3] Pokud jde o podmínku zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, Nejvyšší správní soud již v usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS (dostupné, stejně jako ostatní zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, na www.nssoud.cz), dospěl k následujícímu závěru: „*Stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích].*“ V projednávaném případě však není napadeným usnesením rozhodováno o návrhu ve věci samé, jelikož se jedná o procesní rozhodnutí učiněné v řízení o žalobě, jímž se toto řízení nekončí. Žádost o osvobození od soudního poplatku pro řízení o kasační stížnosti považuje tedy Nejvyšší správní soud za bezpředmětnou, jelikož se na podání posuzované kasační stížnosti poplatková povinnost nevztahuje. I kdyby podání kasační stížnosti ve věci samé poplatkové povinnosti podléhalo, stěžovatel již byl od soudních poplatků osvobozen krajským soudem, přičemž dle § 36 odst. 3 poslední věty zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) se takto přiznané osvobození vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

[4] Co se týká povinného zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem v řízení o kasační stížnosti, své závěry učiněné v citovaném usnesení ve vztahu k soudnímu poplatku promítl rozšířený senát i do následující úvahy: „*Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.*“ Povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem tedy není vyžadováno v těch případech, kdy kasační stížnost směřuje, tak jako v nyní posuzované věci, proti procesnímu rozhodnutí, jímž se řízení před krajským soudem nekončí. Pokud však stěžovatel o ustanovení zástupce sám požádal, musí být o jeho žádosti rozhodnuto. Podle § 35 odst. 8 „s. ř. s.“ „*[n]avrhovateli, u něhož jsou splněny předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát*“.

[5] Ačkoliv stěžovatel splnil podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., Nejvyšší správní soud shledal, že není splněna další nezbytná podmínka pro ustanovení zástupce dle § 35 odst. 9 s. ř. s., neboť zastoupení stěžovatele není v tomto případě nezbytně třeba pro ochranu jeho práv v řízení o předmětné kasační stížnosti. Projednávaná věc týkající se neustanovení zástupce v řízení před krajským soudem je právně nikoliv složitá otázka, která byla již dostatečně vyřešena předchozí judikaturou Nejvyššího správního soudu. Kasační stížnost je sice stručná, avšak projednatelná a Nejvyšší správní soud o ní může bez dalšího, na základě podkladů

obsažených ve spise, rozhodnout. Navíc stěžovatel požadovaným právnickým vzděláním disponuje, takže ani v ostatních případech by jeho zastoupení advokátem v řízení o jím podané kasační stížnosti nebylo obligatorně vyžadováno. Nejvyšší správní soud proto návrh stěžovatele na ustanovení zástupce zamítl.

[6] Nejvyšší správní soud se dále zabýval námitkami stěžovatele, který ve své kasační stížnosti uvádí, že je v postavení osoby se zdravotním postižením ve výkonu trestu odnětí svobody a *„nemá k dispozici na rozdíl od žalované profesionální tým právníků, odbornou literaturu i aktuální judikaturu, což v režimu kontradiktorního řízení představuje porušení zásady rovnosti účastníků“*. Konstatuje, že je původní profesí advokát s dlouholetou advokátní praxí, avšak také osobou omezenou v pohybu pravé ruky, což dokládá hrubou úpravou písemností s námahou. S opisováním mu proto vypomáhají někteří odsouzení, což je podle něho absurdní. Z těchto důvodů navrhuje, aby bylo napadené usnesení krajského soudu ve výroku II. zrušeno a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

[7] Krajský soud v napadeném usnesení uvedl, že v řízení o žalobě proti nečinnosti správního orgánu není vyžadováno povinné zastoupení žalobce, nicméně v souladu s § 35 odst. 9 s. ř. s., může soud na návrh ustanovit usnesením zástupce účastníku, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Dle krajského soudu žalobce sice splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, nicméně ustanovení zástupce není nezbytně třeba k ochraně jeho práv v řízení o žalobě, neboť je občanem České republiky s právnickým vzděláním, dle svých vlastních slov s dlouholetou advokátní i pedagogickou praxí a z podání žalobce je zřejmé, že se v českém právním řádu bezpečně orientuje. Využívá možnosti práva svobodného přístupu k informacím a s tím souvisejících procesních postupů, je schopen podat obsahově srozumitelnou a věcně projednatelnou žalobu a jsou mu známy i jeho další procesní možnosti (o čemž svědčí podaný návrh na ustanovení zástupce a návrh na osvobození od soudních poplatků). Schopnost žalobce samostatně vystupovat v řízení je dle krajského soudu zřejmá i z množství žalob, které k tomuto soudu podal, v rámci nichž prokazuje dostatečné schopnosti svá práva náležitě bránit a formulovat žalobní nároky. Tvrzená nečinnost žalované při poskytování informací ohledně stravování vězněných, zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby nemá bezprostřední dopad do právní sféry žalobce a současně se nejedná o věc natolik právně složitou, aby žalobci, který má sám právnické vzdělání, bylo nutno ustanovit zástupce. Dle krajského soudu ani zdravotní postižení žalobce není důvodem pro ustanovení zástupce k ochraně jeho práv, neboť se v jeho případě nejedná o takový zdravotní nedostatek, který by ho omezoval v jeho duševní činnosti a možnosti bránit u soudu svá práva.

[8] Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí krajského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), a je podána oprávněnou osobou, tedy stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.).

[9] Nejvyšší správní soud následně posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí

vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[10] Stěžovatel svou kasační stížností brojil proti neustanovení zástupce v řízení před krajským soudem. V této souvislosti je důležité uvést, že v řízení o správní žalobě před krajským soudem není zastoupení advokátem povinné. Soudní řád správní (§ 35 odst. 9 s. ř. s. ve spojení s § 36 odst. 3 s. ř. s.) však umožňuje účastníku řízení zástupce ustanovit, a to za kumulativního splnění čtyř podmínek: 1) musí být podán návrh na ustanovení zástupce, 2) samotný návrh na zahájení řízení nesmí být zjevně neúspěšný, 3) účastník musí doložit nedostatek prostředků a 4) ustanovení zástupce musí být nezbytně třeba k ochraně jeho práv (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 9. 2015, č. j. 1 As 197/2015 - 19). Spornou se v posuzované věci stala poslední (čtvrtá) zmíněná podmínka, tedy, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv.

[11] K námitkám stěžovatele ohledně uvedené sporné otázky Nejvyšší správní soud poukazuje na svou judikaturu, podle níž soud při rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce zvažuje, nakolik je stěžovatel sám způsobilý před soudem hájit svá práva či zájmy. Přitom přihlíží k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům stěžovatele a k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí účastníka řízení o jeho právech v soudním řízení (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2018, č. j. 2 As 327/2017 - 82 nebo ze dne 30. 11. 2016, č. j. 6 As 206/2016 – 31). Za hlavní kritérium pro závěr soudu o potřebě ochrany práv žalobce je považována žaloba a její obsahová a formální úroveň, neboť právě formulace žaloby klade na žalobce po odborné stránce největší nároky (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2017, č. j. 1 As 312/2017 - 12).

[12] Ve světle těchto kritérií se Nejvyšší správní soud ztotožňuje s výše uvedenou argumentací krajského soudu k dané otázce. Nejvyšší správní soud nemá žádné pochybnosti o schopnosti stěžovatele vystupovat před správním soudem a smysluplně hájit svá práva. Pokud jde o předmět sporu, jedná se o nečinnost žalované při poskytnutí informace ohledně stravování vězněných, zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby. Nelze tvrdit, že by se výsledek tohoto řízení dotýkal, byť i nepřímo, stěžovatelovy životní sféry – stěžovatel v rámci žaloby podané u krajského soudu ostatně uvádí, že provádí veřejně prospěšnou činnost. Ze spisu krajského soudu dále vyplývá, že stěžovatel je invalidní osobou v I. stupni se schopností vykonávat soustavnou výdělečnou činnost, ale v podstatně menším rozsahu a intenzitě (pracovní schopnost je snížena o 35 %). Z toho nijak nevyplývá, že by stěžovateli jeho zdravotní stav znemožňoval kvalifikovaně sepsat právní podání, o čemž ostatně svědčí stěžovatelovy argumentační schopnosti prokázané již v mnoha podáních, které zdejšímu soudu zaslal. Nejvyšší správní soud se tedy ztotožňuje se závěrem krajského soudu, že stěžovatel nesplňoval zákonnou podmínku pro ustanovení zástupce spočívající v nezbytnosti takového úkonu k ochraně jeho práv.

[13] Uvedený závěr platí i přesto, že se stěžovatel v současné době nachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Vzhledem k celkovému vyznění stěžovatelových podání, k jeho argumentačním schopnostem, zkušenostem a vzdělání lze na jejich základě učinit závěr, že se stěžovatel v dané problematice dobře orientuje a je schopen svá práva

v soudním řízení aktivně uplatňovat. Odnětí svobody samo o sobě v tomto případě nepředstavuje důvod pro ustanovení advokáta. Krajský soud tedy nepochybil, zamítl-li napadeným usnesením návrh stěžovatele na ustanovení zástupce.

[14] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji dle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[15] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl ve věci úspěšný, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady v řízení o kasační stížnosti nevznikly, proto jí soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. ledna 2019

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu